

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ympäristöohjelman 2013-2016 raportointi 2016

HP/KR/TKr

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ympäristöohjelma vuosille 2013–2016 hyväksyttiin lautakunnissa keväällä 2013. Ympäristöohjelman tavoitteena on edistää kaupungin arvojen mukaista kestävästä kehitystä ja toteuttaa ympäristöpolitiikan linjauksia. Ohjelma pyrkii osaltaan vastaamaan vakaviin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Lisäksi tavoitteiden ja toimenpiteiden avulla pyritään täyttämään sovitut tavoitteet sekä kansainvälisten ja kansallisten sitoumusten velvoitteet.

Toimenpiteille on asetettu mittareita, joiden avulla seurataan ohjelman toimeenpanoa. Päämäärät, joille maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ympäristöohjelmassa on asetettu tavoitteet vuoteen 2016:

- Ekotehokas kaupunkirakenne
- Kestävä rakentamisen ja rakennusten käyttö
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Ekosysteemipalvelujen toiminta ja ympäristöhäiriöiden vähentäminen
- Materiaali- ja energiatehokkuuden parantaminen
- Ympäristöjohtaminen osaksi toimintakulttuuria
- Ympäristötietoisuuden vahvistaminen

Ekotehokas kaupunkirakenne

Maankäytön suunnittelu, ja siinä erityisesti alueiden käytön suunnittelu, on yksi tärkeimmistä työkaluista ilmastonmuutoksen hillinnässä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Yhdyskuntarakenne ja liikenteen ratkaisut vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen.

Vantaalla on pyritty ympäristöohjelmakaudella 2013–2016 ekotehokkaan kaupunkirakenteen luomiseen eheyttämällä ja tiivistämällä yhdyskuntarakennetta. Myös joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä on parannettu.

Vuoden 2016 aikana ohjelman tavoitteiden mukainen asemanseutujen rakentaminen on ollut 400 metrin etäisyydellä asemasta tehokkainta Lentoasemalla, Tikkurilassa ja Myyrmäessä, kuten edellisenäkin vuonna. Myyrmäessä, Tikkurilassa ja Lentoasemalla rakentaminen on ollut tehokkainta myös 600 metrin ja kilometrin etäisyydellä asemasta. Asuntorakentamisessa kasvu oli suurinta kaikilla vyöhykkeillä Tikkurilassa. vuosien 2012–2016 aikana asemanseutujen täydennysrakentaminen ja uudistaminen on ollut suurinta Tikkurilan alueella. Samaan aikaan Lentoasemalle ja etenkin Aviapoliksen alue on rakennettu voimakkaasti. Näiden lisäksi Myyrmäen aseman seutu lännessä ja Louhelan aseman seutu on saanut täydennysrakentamista ja uudistunut.

Asemanseuduista Leinelään ja Kivistöön valmistui eniten asuinrakennuksia vuonna 2016. Koko seurantajaksolla 2012–2016 asuinrakennuksia rakennettiin kaikista asemanseuduista eniten Kivistöön ja toiseksi eniten Leinelään.

Ympäristöohjelmakauden kolmen viimeisen vuoden aikana myös ilmastovaikutusten arviointi kaavojen valmistelussa eteni. Vuonna 2016 kaavojen valmistelussa kasvihuonekaasupäästöt arvioitiin 11 eri alueella Keko-laskurilla (kaavoituksen ekolaskuri). Laskelmien tulokset on raportoitu kaavaselostuksissa, mutta arvioinnit eivät vielä ole vaikuttaneet kaavojen lopputulokseen.

Pyöräilyn eteen on tehty paljon viimeisen kahden vuoden aikana. Vuonna 2016 valmistuneessa kaupungin liikennepoliittisessa ohjelmassa esitettyjä tavoitteita pyöräilyn edistämiseksi on toteutettu useissa eri projekteissa. Vuoden 2017 alussa esimerkiksi kaupungin runsaasta 2300 telinepaikasta yli 2100 oli runkolukittavaa. Ero vuoteen 2012 on suuri, tuolloin kaupungilla oli tarjota 1257 telinepaikkaa, joista 722 oli runkolukittavia. Pyöräilyn edistämiseksi vuonna 2015 valmistuneen Tikkurila-Kerava-laatuikäytävän valmistui ja katusuunnitelmat välille Tikkurila-Korso valmistuivat.

Viime vuonna valmistuivat myös kaupungin laatureittien mitoitusperiaatteet, joiden lähtökohtana oli liikennepoliittinen ohjelma.

Ympäristöohjelman tavoitteena oli joukkoliikenteen kasvattaminen. Ohjelmakauden 2012–2016 lopussa kaikki Kehäradan uusien asemien liityntäpysäköintipaikat on toteutettu ja uusien pysäköintiratkaisujen mahdollisuutta selvitettiin. Myös yhteiskäyttöautoille on osoitettavissa tarpeen vaatiessa paikkoja. Sähköisten ja vähäpäästöisten autojen käyttöönoton mahdollistamiseksi on Vantaalla 14 julkista tai puolijulkista latauspistettä, jotka on rakennettu yhteistyössä Vantaan Energia Oy:n kanssa. Sen sijaan kaasutankkauspaikkoja ei Vantaalle vielä ohjelmakauden aikana saatu.

Kestävä rakentaminen ja rakennusten käyttö

Energiatohokkuuden lisääminen ja laadun varmistaminen korostuvat jatkuvasti rakennusten suunnittelussa sekä uudis- ja korjausrakentamisessa. Rakentamisen ja rakennusten käytön ympäristökuormaan vaikuttavat energiatohokkuuden ohella rakennuksen sijainti, koko, materiaalit sekä huollettavuus ja kierrätettävyys. Kestävän rakentamisen ja kestävän rakennusten käytön tavoitteita kirjattiin Vantaan ympäristöohjelmaan seuraavasti: ohjataan ja tuetaan energiatohokasta uudis- ja korjausrakentamista, parannetaan kaupungin omien rakennusten energiatohokkuutta sekä selvitetään uusiutuvan energian käyttömahdollisuuksia.

Ympäristöohjelmakauden alussa kaikissa tonttien luovutuskirjoissa oli jo energiatohokkuusehto. Näitä ehtoja tarkistettiin vuosittain. Ohjelmakauden lopussa kaupungin rakennusvalvonta määrittää ja valvoo energiatohokkuutta entistä enemmän. Vuonna 2013 asetettiin mittarointivelvollisuus erillispientaloille, paritaloille ja rivitaloille. Tontinluovutusehtojen ympäristövaatimukset konkretisoituvat rakennusvalvonnan lupaehdoissa.

Kaupungin omien kiinteistöjen energiatohokkuutta on tavoitteiden mukaan onnistuttu lisäämään ohjelmakaudella. Sähkön, lämmön ja vedenkulutus on laskenut. Myös infotauluja on asennettu. Vantaan kiinteistönhallinnan (kiha) järjestelmän käyttöön suunnitellaan yhteisnäkyä, johon pyritään saamaan myös energiatietoa edesauttamaan energiankulutuksen seurantaa.

Kestävässä rakentamisessa ja rakennusten käytössä korostuvat edelleen energiatohokkuuden lisääminen ja laadun parantaminen. Energiatohokkuustavoitteet otettiin käyttöön kaupungin omissa rakennuksissa vuonna 2013. Kuntien energiatohokkuussopimuksen 2008-2016 (KETS) tavoitteet saavutettiin jo vuoden 2015 lopussa.

Ohjelmakauden aikana kaupungin aurinkoenergiapotentiaali on kartoitettu. Kartoitus- ja kartta-aineisto on avoimesti nähtävillä HSY:n internetsivuilla. Vantaa edistää puurakentamista käynnissä olevan Puukivistön asemakaavan yhteydessä. Ilmastomuutoksen sopeutumistoimilla varaudutaan sään ääriolosuhteisiin. Vantaan tulvaohjelma hyväksyttiin syksyllä 2015 ja siinä määriteltiin ohjeet, kuinka varaudutaan vesistö- ja hulevesitulviin sekä miten tulvat voidaan ottaa huomioon entistä paremmin maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Myös kasvien käytön linjaukset viherrakentamisessa ovat valmistuneet.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen

Vantaan hulevesiohjelman toimenpiteitä on toteutettu koko ohjelmakauden ajan. Hulevesien suunnittelun ohjeistus valmistui jo vuonna 2013, ja purokäytävien mitoitusohjeet kaavoitusta varten ovat juuri valmistumassa. Myös ohjeistusta rakennusluvan yhteydessä on lisätty ja suunnitteluohjeet hulevesille logistiikka-alueille ja erillispientalotonttien rakentajille ovat olleet käytössä jo muutaman vuoden.

Vuonna 2016 valmistuivat kasvillisuuden käytön periaatteet, joilla pyritään parantamaan viheralueiden säänkestävyyttä. Metsiin sitoutuneen hiilen määrää pyrittiin lisäämään toteuttamalla metsäsuunnitelmaa, joskin aivan tavoitteisiin ei päästy. Uuden metsäsuunnitelman laadinta on käynnissä.

Ekosysteemipalveluiden toiminta ja ympäristöhäiriöiden vähentäminen

Riittävien virkistysalueiden varmistaminen ja ekosysteemipalveluiden toimivuuden turvaaminen ovat keskeisiä tekijöitä luotaessa viihtyisiä ja kestäviä asuinalueita. Hankkeiden ja suunnitelmien yhteydessä on tehty aiempaa enemmän luontoselvityksiä ja teetetty alueellisia erillisselvityksiä. Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä on parantunut. Kaupungin omissa pihanrakennushankkeissa sekä suunnittelussa että toteutuksessa

otetaan luontaiset kasvupaikkatekijät ja alkuperäinen kasvillisuus paremmin huomioon. Luonnon monimuotoisuuden seurantajärjestelmää on kehitetty ja esimerkiksi kääpä- ja liito-oravaselvitys on laadittu. Ekologisten yhteyksien parantamiseksi ja liikkumisesteiden poistamiseksi virtavesistä laadittiin purojen kunnostusohjelma, jonka toteuttaminen alkaa Korson Ankkapuiston vaellusesteen poistolla vuonna 2017. Koko kaupungin kattava viherrakenneselvitys valmistuu keväällä 2017. Purojen teemavuosi toteutui vuonna 2015 ja toimintaa jatkettiin purojen ja jokien teemavuotena vuonna 2016.

Tieliikennemelun torjuntaan liittyvät toimenpiteet ovat osittain edenneet. Melua vaimentavia päällysteitä rakennettiin vuonna 2016 runsaat 3 500 m² ja Pakkalan Tuulensuupuistoon valmistui vuonna 2015 noin 200 metrin pituinen meluaita. Fazerin ja Valion tuotantolaitosten vedenhankinnalle tärkeän Fazerilan pohjavesialueen lähes 20 vuotta vanha suojelusuunnitelma päivitettiin vuonna 2015 vastaamaan nykytilannetta. Pohjaveden tarkkailut ovat jatkuneet. Lisäksi Fazerilan pv-alueelle tehtiin uusi pohjaveden tarkkailusuunnitelma. Pintavesien tilan seuranta laajennettiin ja vuonna 2016 pysyvässä seurannassa oli 8 puroa. Luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinta on edennyt etenkin ohjelmakauden loppupuolella.

Materiaali- ja energiatehokkuuden parantaminen

Materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisella säästetään luonnonvaroja ja hillitään ilmastonmuutosta. Toimintatapojen muutoksilla pyritään vähentämään energiakulutusta ja jätteiden määrää. Ympäristöohjelmakaudella jätteiden määrä ei vähentynyt, mutta lajittelu parantui merkittävästi. Paperinkulutus on vuosi vuodelta laskenut, ja vuonna 2016 perustettiin tavoitteen mukainen kaupungin omien kalusteiden kierrätyspiste.

Energian kulutusta on onnistuttu vähentämään kiinnittämällä huomiota valaistuksen ja laitteiden käyttöön. Tilakeskuksessa rakennushankkeissa asetetaan energiatehokkuusvaatimukset. Led-valaisimia oli ohjelmakauden lopussa asennettu yhteensä 9 968 kpl, ja niiden osuus oli noin 24 %.

Kaupungin työsuhtematkaliput olivat ohjelmakaudella joka vuosi suosituimpia. Kaupungin autojen yhteiskäyttökokeilut edistyivät, ja ensimmäinen yhteiskäyttöauto otetaan käyttöön vuonna 2017. Kaupungin varikolla 70 prosenttiin autoista asennettiin paikannuslaitteet. Ympäristökriteerien käyttö hankinnoissa yleistyi. Ympäristöasiat on huomioitu vaatimuksina katurakentamisessa ja elinkaarilaskentaa edistetään.

Ympäristöjohtaminen osaksi toimintakulttuuria

Ympäristöjohtamisen kehittämisen tavoitteena on ympäristöjohtamisen osaamisen lisääminen ja ympäristöjohtamisen nivominen osaksi johtamisjärjestelmää. Uusien työntekijöiden perehdytyskoulutuksessa ympäristöasiat ovat kuitenkin jonkin verran esillä. Esimiehille järjestettiin ensimmäinen ekotukikoulutus keväällä 2017. Ympäristöasiat eivät ole juurtuneet osaksi henkilöstön tulos- ja kehityskeskusteluja. Kaupunki osallistui kehittämishankkeisiin, joista merkittävimmät vuonna 2017 Ilmastokatuhanke RANTA-hanke (Rakentamisen kiertotalous kunnissa) ja Tarve-hanke (kustannustehokkaat energiainvestoinnit).

Ympäristötietoisuutta vahvistamalla ohjataan työntekijöitä, asukkaita ja muita sidosryhmiä ympäristövastuulliseen toimintaan. Kaupungin ympäristöviestinnän suunnitelmallisuus kasvoi ohjelmakaudella. Jokaisessa Asukaslehden numerossa ja henkilökunnan Vautsi-lehdessä oli ympäristöön liittyviä artikkeleita. Viestintä sosiaalisen median kautta lisääntyi. HSY:ssä toimiva Ilmastoinfo, johon pääkaupunkiseudun yhteinen kuluttajien energianeuvontahanke Asiaa yhdistyi vuoden 2016 lopulla, ohjaa kuluttajia muuttamaan käyttötottumuksiaan kampanjoin ja neuvoin antamalla neuvontaa. HSY:n Ilmastoinfo tuli mukaan kaupungin ympäristöviestintäryhmään. Yhteistyötä kaupungin viestintäyksikön kanssa tehostettiin muun muassa purojen teemavuoden ympärillä. Kaupungin Vantaa-infoissa on esillä luontoaiheisia näyttelyitä. Myös yhteistyötä HSY:n viestinnän kanssa lisättiin.

Ilmastoinfon pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattu kevennetyn ympäristöjärjestelmän Ekokompassi otettiin käyttöön vuonna Vantaan työterveyslaitos Oy:ssä. Lisäksi Ekokompassi valmistui ohjelmakaudella Tikkurilan Festivaaleille. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos valmistelee omaa Ekokompassiaan.

Ekotukihenkilöiden kattavuus kaupungin yksiköissä oli vuoden 2016 lopussa kohtuullisen hyvä. Koulutusten painopiste siirtyykin tulevaisuudessa enemmän kertaus- ja jatkokoulutuksiin sekä esimiehille suunnattuihin ympäristökoulutuksiin.

Ympäristölautakunta 19.4.2017 § 8

Apulaiskaupunginjohtajan vs. esitys:

Päätetään merkitä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ympäristöohjelman 2013-2016 raportointi 2016 tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Liitteet:

- Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan ympäristöohjelman 2013 - 2016 seuranta 2016

Täytäntöönpano: Ympäristökeskus

Muutoksenhakuohje: 10. Muutoksenhaku- ja valituskielto

Lisätiedot:

ympäristösuunnittelija Tina Kristiansson, 050 314 5684, tina.kristiansson@vantaa.fi,